

Rákosi Jenő,
 Schönherr Gyula, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének előadótitkára,
 Thaly Kálmán,
 gróf Teleki Géza,
 Tóth József,
 gróf Zichy Jenő.

A tanács május 14-ikén tartotta meg első ülését, melynek tárgyát a megalakuláson kívül a tudományos és közművelődési gyűjtemények segélyezésére vonatkozó javaslatok és az 1902 évi költségvetés előirányzatának megállapítása képezte.

További működésében első feladata lesz saját ügyrendjének megállapítása, abból a célból, hogy a szervezett szabályzatának revíziójáig működésének irányítására szolgáljon.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL

1900. JANUÁR 1-TŐL MÁRCZIUS 31-ÉIG.

I.

A nyomtatványi osztály anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2684 db., ajándék útján 293 db., vétel útján 207 db., összesen 3184 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen felül köteles példányok czímén beérkezett: perirat 16 db., hivatalos iratok 154 db., püspöki körlevél 87 db., gyászjelentés 1184 db., alapszabály 185 db., zárszámadás 180 db., műsor 284 db., színlap 2143 db., falragasz 500 db., vegyes 650 drb., összesen 5383 db. apró nyomtatvány.

Vételre fordítottatott 1141 korona 60 fillér, 455 márka, 90 lira, 76 frank.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: Áldásy Antal (2 db.), Apponyi Sándor gróf (db.), Badics Ferencz, Becker Fülöp Agost, Belopotoczky Kálmán püspök Bécsből a berlini kir. múzeum igazgatósága, a bécsi császári tudományos akadémia (2 drb.), a bécsi cs. kir. központi statisztikai bizottság (2 drb.), a brünni természetvizsgálók egyesülete (2 db.), a Budapesti Szemle szerkesztősége, a budapesti tudomány egyetem rektora (5 db.), Buzárovits G. Esztergomból (28 db.), Coubertini Péter Párisból, Déry Béla, az edinburghi muzeum of science and art, az egri érseki iroda, az Erdélyi Museum szerkesztősége Kolozsvárról, Fejérpataky László (5 db.), a m. kir. földmívelésügyi ministerium, Gohl Ödön, a stájer történelmi egyesü-

let (Historischer Verein für Steiermark.) Gráczból (2 db.), Grün Albert dr., Gyórfi Lajos Esztergomból (22 db.), a Hazánk szerkesztősége, Henszlmann Béla, a hercegprimási iroda, Horváth Géza (12 db.), Illésy János, a Izr. magyar irodalmi társaság (2 db.), a kalocsai érseki iroda, a krakkai tud. akadémia, a magyar képviselőház irodája (13 db.), a magyar műkertészek egyesülete Szegedről, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, a marosvásárhelyi ev. ref. kollégium, a magyar néprajzi társaság, a Magyar Tudományos Akadémia (17 db.), Mandl Bernát, Margalits Ede, Mihályi János Márm.-Szigetről, Milhoffer Izidor, az Országos meteor. és földmér. intézet, az 1900-iki párisi kiállítás m. kir. kormánybiztossága (102 db.), és ugyane kiállítás japáni osztálya, Raffay Ferencz, Réthy László (2 db.), a Rivista Dalmatica szerkesztőségi Zárából, Soineanu Lázár Bukarestből, Sárosi Bella, Szakáll Kornélia (7 db.), Szalay Imre (2 db.), a Szent-István Társulat, Sziklay Jenő, id. Szinnyi József (2 db.), Szűnyogh Lórándné Nagyváradról, Thallóczy Lajos Bécsből (6 db.), Turcsányi Imre, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium (2 db.), Zichy Géza gróf (3 drb.), a washingtoni Smitsonian Institution (5 db.).

A könyvtár helyiségeiben 5491 egyén 15776 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 425 egyén 600 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 1457 munka osztályoztatott, amelyekről összesen 1831 czédula készült. Kötés alá készítettett 198 mű 250 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyisége e negyedév folyamán 468 csomag érkezett; ugyaninnen 585 levél ment a nyomdákhoz, ezek közt 111 reklamáczió a be nem küldött sajtótermék vagy az elmaradt kimutatás ügyében. Miután több nyomda még az 1898. sem az 1899. és 1900 évekről nem szolgáltatta be, a hivatalos reklamácziók daczára, a nyomdai köteles példányokat, a könyvtár felkérte a m. kir. közalapítványi ügyigazgatóságot, hogy 143 ily nyomda ellen az 1897. XLI. t.-czikk 12. §-a értelmében az eljárást megindítsa, és az elmaradt sajtótermékeket szakértőileg megállapítandó vételárában és a kir. járásbírótság által kiszabandó pénzbüntetésben a Magyar Nemzeti Múzeum javára elmarasztaltassa.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben vétel útján (100 korona és 20 márka összegért) 2 db. színes történeti arcképpel, és 11 db. irodalmi levéllel, ajándék útján 4 kézirattal és 3 db. irodalmi levéllel, összesen 20 dbbal gyarapodott. A történeti arcképek egy régi kézirat kiegészítéseiül szolgálnak, az irodalmi leveleknek az a része, a mely Cohen antikvártól vásároltatott, a Pulszky-levelezést egészíti ki, Beer antikvártól pedig Liszt Ferencznek egy

levele szereztetett meg. A könyvtár egyik tisztviselője felhívást tett közzé egy folyóiratban magyar művészek és műbarátok leveleinek az irodalmi levelestárba való letéteményezése ügyében. E felszólításnak már is volt eredménye, u. i. *Tury Gyula* festőművész *Barabás Miklósnak* és *Abonyi Lajosnak* 1—1 művészet-történeti érdekességű levelét engedte át a múzeumnak. Ugyancsak ő *Arany Jánosnak* egy levelével is gazdagította a gyűjteményt. A többi adakozók: *Br. Podmaniczky Frigyes* naplójának XIX. kötetével és *Győrffy Lajos* atyjának *Győrffy Ivánnak* kézirati hagyatékával. Özv. *Salamon Ferenczné* ajándékából megkapta a könyvtár néhai *Salamon Ferencz* kézirateit, melyek azonban csak akkor fognak véglegesen beigtattatni, mikor a kilátásba helyezett levelezés is megérkezik.

Az évnegyed folyamán 45 kutató 186 kéziratot használt.

A végzett munka, tekintettel, hogy a személyzeti viszonyok még mindig nem változtak, csak a mult negyedei arányokat mutathatja fel, a mennyiben mindössze az újabb szerzemények feldolgozására és kisebb rendezési műveletekre kellett szorítkozni.

III.

A *hirlap-osztály* gyarapodása. *a)* Köteles példányokból: kimutatással 157 hirlap 14.120 száma; egyes számokban, kimut. nélkül 147 hirlap 3620 száma; *b)* Vásárlás útján (108 kor. értékben) 19 hirlap 1038 száma; összesen 323 hirlap 18,778 száma.

A könyvtár helyiségében 959 olvasó 2350 kötetet, házon kívül 3 egyén 9 kötetet használt.

Az évnegyedben czéduláztatott 53 új hirlap és 152 évfolyam; átnézetett 323 hirlap 1878 száma; kötés alá adatott 318 hirlap-kötet.

A köteles példányok, melyek kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a gyarapodási könyvbe irattak és a nyilvántartási lapokra vezettettek; ezeken kívül a számokban beérkezett hirlapok is összegezve hetenként beirattak, betürendbe osztályoztattak és elhelyeztettek.

IV.

A *levéltári osztály* ajándék útján 128, vétel útján (137 kor. és 18 m. 20 fill. értékben) 161, örök letétemény útján 539 darabbal gyarapodott.

A törzsanyag gyarapodásából 6 db. esik a középkori iratok, 274 db. az újabbkori iratok, 9 db. az 1848/49-es gyűjtemény csoportjára.

Ajándékokkal dr. *Csomány Gáspár* fővárosi tanácsjegyző és egy ismeretlen, örök letétemény útján gróf *Berényi János* és *Lippich Elek* vallás- és közoktatásügyi m. osztálytanácsos gyarapították a gyűjteményt.

Nevezetesebb szerzemények: egy 135 dbból álló gyűjtemény a Klobusiczky család levelesládájából, mely leginkább II. Rákóczi Ferencz korára vonatkozik és hasonló forrású korábbi szerzeményeinket egészíti ki; továbbá Ferencz Károly főhercegnek a horvátországi események tárgyában 1848 június 30-ikán József nádorhoz intézett irata.

A családi letétemények sorozata a korongi Lippich család levéltárával gyarapodott, mely 1 db. XIII., 15 db. XIV., 32 db. XV., 8 db. XVI. sz. mohácsi vész előtti, 13 db. XVI. sz. mohácsi vész utáni, 19 db. XVII. századi iratok (köztük Lippich István-nak 1608-ban II. Mátyástól nyert címeres levele), 2 db. XVIII., 5 db. XIX. századi iratot és 2 genealogiai táblázatot tartalmaz. Ez az 52-dik családi levéltár, mely letéteményezés útján a Magyar Nemzeti Múzeumba került. Ezenkívül gróf Berényi János a karancsberényi gróf Berényi család levéltárának kiegészítéseül 1 db. XVI., 13 db. XVII., 103 db. XVIII., 258 db. XIX. sz. iratot és 67 db. genealogiai táblát adott át örök letéteményül.

A lefolyt évnegyedben 31. kutató 4369 db. oklevelet használt, kikölcsondított 12 db. tértívegyre 175 db. oklevél és 1 db. vízfestmény.

A folyó ügyek elintézésén s az új szerzemények, köztük a Lippich család levéltárának és a gróf Berényi levéltár szaporulatának feldolgozásán kívül folytattatott a Melczér, Tallián és Tihanyi levéltárak rendezése, a Tunyogi gyűjtemény revidiálása; a Lippich család levéltára regesztáztatott, s a Szent-Ivány család levéltáráról 1796-ig készültek regesták.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA 1900-BAN.

Heller Ágost a Magyar Tud. Akadémia főkönyvtárnoka a könyvtári bizottság 1901 február 13-ikán tartott ülésén a következő jelentést terjesztette. elő a könyvtár 1900. évi állapotáról:

Az alatt a hat év alatt, hogy az Akadémia könyvtára vezetésem alatt áll, hazánknak e tekintélyes könyvgyűjteménye mind szaporodása, mind szervezése tekintetében, nagy haladásokat tett.

Még hat évvel ezelőtt a könyvtár katalógusa nagyon is hiányos volt. Nagy osztályok, mint p. o. a theologiai, a keleti és a szláv irodalmi osztályok teljesen rendezés és lajstromozás nélkül szükölködtek.

Az Akadémiának a Trattner-féle házból való átköltözésekor az elkészült Akadémia-palotába, rendezetlen, hatalmas könyvhalmaz keletkezett, mely az udvari könyvteremben részben földön hevert.